

## РЕЦЕНЗИЯ

от Джеймс Бориславов Йоловски, доцент във Висшето училище по застраховане и финанси, доктор по икономика

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „*Финанси, застраховане и осигуряване*“

**Автор:** *Ангелчо Андоновски*

**Тема:** **Ролята на маркетинга в създаването на финансови ресурси в здравните организации**

**Научен ръководител:** проф. д.н. Мариела Деливерска, ВУЗФ

### 1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 696 от 16.12.2024 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси чл.-кор. проф. д.ю.н Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **Ролята на маркетинга в създаването на финансови ресурси в здравните организации за придобиване на образователната и научна степен „доктор”** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „*Финанси, застраховане и осигуряване*“. Автор на дисертационния труд е Ангелчо Андоновски – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „*Финанси и застраховане*“ с научен ръководител проф. д. н. Мариела Деливерска от ВУЗФ.

Предадените от Ангелчо Андоновски материали включват документи по представен опис: дисертационен труд, автореферат, декларация за оригиналност, справка за изпълнението на минималните национални изисквания, списък с публикации, публикациите по темата на дисертационния труд, резюмета на публикациите и автобиография.

Докторантът е приложил 3 бр. статии, две от които публикувани в *Macedonian International Journal of Marketing* (ISSN 1857-9787) и една статия – в *Journal of the Institute of Economics* (ISSN 1409-7893)

## **2. Кратки биографични данни за докторанта**

Ангелчо Андоновски е роден през 1976 г., като живее и работи в Република Северна Македония. Придобива магистърска степен по медицина през 2016 г. в университета „Св. Св. Кирил и Методий“ в Република Северна Македония. Професионалният му опит включва позиции в сферата на продажбите на фармацевтични продукти, медицината и мениджмънта на здравни заведения. Видно от образованието и професионалния опит на кандидата, той разполага със знания и умения в сферата на здравеопазването, продажбите и управлението, които гарантират способността му самостоятелно да разработи дисертационен труд. Доколкото не познавам лично Ангелчо Андоновски, всичко гореизложено се базира върху информация в предоставената автобиография.

## **3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи**

Актуалността и значимостта на изследването са посочени от автора в „Социалната справедливост за изучаване на темата“. По мое мнение докторантът би могъл да ги аргументира по по-експлицитен начин. Безспорно обаче тази тематика е актуална, доколкото в съвременните години наблюдаваме множество тенденции, свързани с различни иновации в маркетинга. Същевременно важноста на здравеопазването се повишава. От една страна това е следствие на прогреса на медицината и на резултатите от него, водещи до повишаване на очакваната продължителност на живота. От друга страна – на глобални събития като пандемията от COVID-19, които поставиха здравните системи и лечебните заведения пред безпрецедени предизвикателства.

## **4. Познаване на проблема**

Видно от професионалния опит на кандидата той познава проблематиката в сферата на здравеопазването и продажбите. Демонстрира и добро познаване на литературните източници, като е посочил 123 различни такива, които са разнообразни по своя характер. Текстът по същество, както и представените и анализирани тенденции също потвърждават тези твърдения.

## **5. Методика на изследването**

Изследователският инструментариум е представен във въведението – на стр. 12. Той включва исторически метод, анализ на съдържание (контент анализ), сравнителен анализ, статистически метод и синтез. Кандидатът е посочил за реализирането на коя изследователска задача е използвал всеки от посочените методи. Дефинирана е и времевата рамка на изследването, която представлява своеобразно ограничение. Използваните данни са до 2022 г., като

авторът би могъл да включи и по-актуални такива с оглед очакването дисертационният труд да представя възможно най-съвременни тенденции.

## **6. Характеристика и оценка на дисертационния труд**

Дисертационният труд е в общ обем от 213 стр., като се състои от увод, четири глави, заключение, приноси и библиография. Основният текст се състои от приблизително 193 стр. Като цяло са изградени последователни и логически правилни връзки между отделните структурни елементи.

По мое мнение, формулираният предмет на изследването може да се прецизира. Необходимо е по-експлицитно формулиране на обекта на изследването. Същевременно не са ясно представени целите и задачите на изследването. Дефинирани са обаче две специални хипотези и една спомагателна.

Първа глава е озаглавена „Маркетинг на стойности и ангажиране на потребителите в здравеопазването“. Тя има изцяло теоретичен характер, като в пет точки представя в значителна степен вече известни факти и характеристики относно маркетинга и неговите функции. Специфичен акцент обаче е маркетингът в контекста на здравеопазването. Шестата точка представлява критичен анализ на литературата за приложението на маркетинга в здравеопазването. Като положителен подход може да се приеме формирането на изводи и обобщение. Самият критичен анализ обаче предполага по-силно изразено авторово мнение. Този подход допринася за изграждането на логически връзки между структурните елементи.

Втора глава е озаглавена Разработване на маркетингова стратегия в здравеопазването, развивана от потребителите. Главата преминава от теоретичен към по-практически ориентиран характер. Въпреки това, в известна степен отново се представят общоизвестни знания. В главата се разглежда изследване на приложението на маркетинга в здравеопазването, като са коментирани конкретни емпирични данни. Представени са и анализи на случаи – Babylon Health, Peloton, Health Essentials и др. В следващата част от главата също са разгледани анализи на случаи – Centura Health, Arkansas Children’s Hospital и Cleveland Clinic. Главата завършва с очертаване и проектиране на основните иновации в сферата на здравеопазването.

Третата глава е озаглавена „Изготвяне на интегриран маркетингов план и програма в здравеопазването“. Тя има теоретично-приложен характер, без да се анализират емпирични данни. Същевременно авторовото мнение е изразено с конкретни оценки и препоръки на съществуващи практики или във връзка с внедряването на иновации. Четвърта глава носи името „Постигане на потребителска стойност в здравеопазването“. Тя има аналогичен на Трета глава характер.

След четвърта глава е позиционирано Заключение, което обобщава изводите, формулирани в края на всяка глава. Приносите са изведени в самостоятелен структурен елемент.

Някои единични виждания на кандидата не съответстват напълно на моите лични разбирания. Въпреки това те са достатъчно обосновани в дисертационния труд. По тази причина не бих могъл да приема, че това обстоятелство има отношение към достойнствата на предложеното научно изследване.

## **7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката**

Вижданията на кандидата относно реализираните опити за приноси са обособени в отделен структурен елемент – „Използване на научните и практическите резултати“. Посочени са шест приноса, които са относително добре формулирани. Въпреки това, по мое мнение, са като цяло твърде общи и следва да бъдат по-конкретно изразени. Само един от приносите се базира върху изследването на емпирични данни – част от дисертацията, която намирам за не напълно достатъчна по обем. Приносите биха могли да бъдат обобщени, така че да се намали техният брой, но да се акцентира в по-висока степен върху най-стойностните постижения и заслуги на автора. Въпреки изложените съображения, считам, че работата се характеризира с научни и приложни приноси.

## **8. Преценка на публикациите по дисертационния труд**

По темата на дисертационния труд са реализирани три самостоятелни публикации на английски език – две от които публикувани в *Macedonian International Journal of Marketing* и една статия – в *Journal of the Institute of Economics*.

## **9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания**

Кандидатът е представил 3 самостоятелни публикации, всяка от които му носи по 10 т. По този начин той си осигурява изискуемият минимум от 30 т. Представеният дисертационен труд носи 50 т. С оглед на тези съображения, може да се достигне до заключението, че са изпълнени минималните национални изисквания, установени чрез ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ.

## **10. Лично участие на докторанта**

Нямам съмнение относно личното участие на докторанта при разработването на дисертационния труд. Професионалният му опит е достатъчна база, върху която той е изградил умения за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Считам, че представените приноси са негова лична заслуга.

### **11. Автореферат**

Представен е автореферат на български и на английски език в обем от 46 стр. По мое мнение той успешно пресъздава основните акценти в труда (вкл. приносите). Авторефератът завършва с декларация за оригиналност. Считам, че като цяло съдържанието му отговаря на стандартните очаквания към материал от такова естество и съответства на изискванията.

### **12. Критични забележки и препоръки**

Критичните ми забележки и препоръки са представени по-горе към съответните структурни елементи на труда. Нямам допълнителни извън вече споменатите.

### **13. Лични впечатления**

Не познавам лично кандидата и нямам други впечатления, освен придобитите от предоставените материали във връзка с процедурата по защита.

### **14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати**

Препоръчвам на кандидата да задълбочи своите изследвания относно бъдещето на здравеопазването, като се фокусира върху различните иновации в маркетинга му и анализира тяхното практическо приложение.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Дисертационният труд *съдържа известни научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Ангелчо Андоновски притежава притежава достатъчни теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Ангелчо Андоновски в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси и застраховане“

17.01.2025 г.

Рецензент: .....

доц. д-р Джеймс Йоловски